

תצוה

א. וועגן פ' תצוה שטייט אין בעל הטורים¹, אז דאס איז די איינציקע סדרה „משעה שנולד משה“ אין וועלכער עס ווערט ניט דערמאנט דער נאמען פון משה רבינו („עד משנה תורה“²). און דער טעם אויף דעם איז, ווייל משה האט געזאגט „מחני נא מספרך אשר כתבת“³ און „קללת חכם אפילו על תנאי באה“ — איז דאס נתקיים געווארן אין דער סדרה.

דארף מען פארשטיין: וואס פאר א שייכות האט דער ענין פון „מחני“ צום תוכן פון פ' תצוה, וואו עס רעדט זיך וועגן דעם ציווי אויף העלאת נרות המנורה, עשיית בגדי כהונה, חינוך אהרן ובניו, און עשיית מזבח הקטורת?

ב. אויך דארף מען פארשטיין: די כוונה אין דעם וואס „לא הזכיר משה בזה הסדר“⁴ איז (ניט אז דא רעדט זיך

לפני כי תשא) —

אבל (נוסף לזה שלכמה דעות (רשי' תשא לא, יח. לג, יא. נתחומא תרומה ח. ז"ח שם) פ' תצוה עכ"פ נאמרה לאחר כי תשא — הרי) בפרשי' תשא (לב, לב) מפורש „מספרך — מכל התורה כולה“, ועכצ"ל שאפ"ל „מחני נא מספרך אשר כתבת“ אף שלא נכתב בפועל „ספרך אשר כתבת“ [ראה רא"ם שם (ומ"ש הרא"ם (בפי' ה') שקאי רק על מה שנכתב עד מ"ת — צע"ג, שהרי מפורש ברשי' „מכל התורה כולה“]. וראה לקו"ש ח"ב שם]. או כמ"ש בגוי"א כאן שכוונת רשי' לתורה „שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה כו“ (רשי' ברכה לג, ב. וראה רשי' פנחס כו, ז). ועפ"י מתרג' דיוקלשון הכתוב „מספרך אשר כתבת“.

ואולי י"ל, דזה שקללת חכם אפילו על תנאי באה, הוא רק בנוגע לדבר שהי' במציאות בעת אמירת הקללה (והקללה חלה עליו), משאי"כ בדבר שמציאותו נתהוה לאחריו שלא נתקיים התנאי (ובמילא — בטלה הקללה), אין שייך שהקללה (שבטלה) תחול עליו.

(7) במאור עינים ריש פרשתנו (ועוד) שזוהו לפי שו' אדר — יום הסתלקות משה — חל (ברוב השנים) ב' תצוה. ובז"ח שם, „דהו"ל למיכתב שמי' דמשה בכל מלה ומלה ובכל פיקודא ופיקודא דתמנא — אבל מובן שצ"ל שייכות גם לתוכן הסדרה. וראה טור הארוך, פנחס זוא, ושיך עה"ת ריש פרשתנו. וראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 204 ואילך. סה"ש תשמי"ט ח"א (ע' 257 ואילך. ע' 271 ואילך). ועוד.

(8) ל' בעה"ט כאן.

יעדער ענין און פרט אין תורה איז בדיק. דארף מען זאגן, אז דאס וואס דוקא פ' תצוה איז אויסגעקליבן גע- ווארן, אז אין איר זאל אויסגעפירט ווערן דער „מחני נא מספרך“ (וואס שטייט אין פ' כי תשא⁵)

[ובפרט, אז לכאורה וואלט מער מתאים געווען צו מרמז זיין אט דעם ענין — אז אמירת משה איז מקוים גע- ווארן „אפילו על תנאי“ — אין איינער פון די סדרות וואס קומען נאך⁶ (און ווען מ'ווייסט שוין וועגן) אמירת „מחני נא“⁶]

(1) ריש פרשתנו. וכ"ה בזהר חדש שה"ש בתחלתו (ס, ג). רבותינו בעה"ת ובחי' תשא לב, לב. פ"י הרא"ש עה"ת ריש פרשתנו. וראה זח"ג רמז א. (2) פ"י הרא"ש (ועד"ז הוסיפו בחצ"עג בבעה"ט). וראה לקו"ש ח"ב ע' 675.

(3) תשא לב, לב.

(4) מכות יא, א.

(5) וכמו שהקשה בז"ח שם, והא לבתר ואתה תצוה אמר משה האי מלה' (ומתרג' אין מוקדם ומאוחר בתורה. וראה הערה הבאה).

(6) לכאורה אפ"ל להיפך, שצ"ל דוקא בא' הפרשיות שכבר נכתבו, כדיוק הלשון „מחני נא מספרך אשר כתבת“ (ראה גם פ"י הרא"ש שם: מן הספר אשר כתבתי כלומר מס' ואתה תצוה שכתבתי

משה „מחני נא מספרך אשר כתבת“, ופרש¹³ „מכל התורה כולה“:

ענינו פון משה איז — תורה, וכמחז¹⁴ אז (תורה) „נקראת על שמו“ ווייל) משה „נתן נפשו על תורה“. דער פון איז פארשטאנדיק, אז דער ענין פון „מחני נא מספרך — מכל התורה כולה“, רירט אן די עצם מציאות פון משה'ן, ווי עס איז איינס מיט תורה¹⁵;

און צוליב וואס האט זיך משה אזוי איינגעשטעלט — אויף פועל'ן א כפרה אויפן חטא העגל, וואס חטא העגל איז א חטא הכי חמור, ביז אז אלע שפעטער-דיקע חטאים און זייערע עונשים זיינען פארבונדן מיט חטא העגל, וכמשנ¹⁶ „וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם“.

איז תמוה: ווי קומט עס, אז משה זאל איינשטעלן זיין עצם מציאות, וואס איז פארבונדן מיט תורה, פאר די טייל אידן וואס האבן חוטא געווען בעגל, כולל די עושי העגל וואס זיינען געווען הייב פון לא יהי' לך גו' לא תעשה גו', אינגאנצן אפגעריסן¹⁷ ר"ל פון תורה?

אויך דארף מען פארשטיין: וואס איז דער תוכן פון בקשת משה „ואם אין מחני נא מספרך — מכל התורה כולה“: וואס איז דער קשר צווישן די צוויי ענינים, אז אויב דער אויבערשטער וועט

ניט וועגן משה'ן, נאר) אז משה ווערט ניט דערמאנט בשמו, אבער אין דער סדרה רעדט זיך וועגן משה'ן, און איז א ריבוי פסוקים¹⁸;

נאך מער: די התחלת הסדרה — און שם הסדרה (וואס איז מרמוז, כידוע, אויפן תוכן פון דער גאנצער סדרה) — „ואתה תצוה¹⁹“, באציט זיך דוקא צו משה'ן: און זאת ועוד — „ואתה תצוה“ מיינט (כפירוש הכלי יקר²⁰) „ממהות עצמותך“, וואס מהות ועצמות פון א מענטשן איז טיפער און העכער פון דער דרגא אין מענטשן וואס איז פארבונדן מיט'ן שם:

ענינו פון א שם איז בכדי אז א צווייטער זאל אים קענען רופן; אבער דער עצמות ומהות פון א מענטשן, איז העכער און טיפער פון האבן א שייכות צו א זולת, ובמילא העכער פון ענין ה"שם²¹.

קומט לפ"ז אויס, אז אדרבא, דער אופן ווי עס איז מקוים געווארן דער „מחני“ — אז משה ווערט דא דער-מאנט (ניט בשמו, נאר) דורך די ווער-טער „ואתה תצוה“ — ווייזט אויף נאך א גרעסערער מעלה ווי שם משה.

ג. וועט מען דאס פארשטיין בהקדים הביאור אין דעם גודל הענין פון בקשת

(13) תשא שם, משמור פמ"ז, ט.

(14) מכילתא לבשלח טו, א. שמור פ"ל, ד. ושנ.

(15) ויתירה מזו — גם במציאות התורה עצמה, שקשורה עם משה (ע"ד הנ"ל שנק' על שמו) — עיין רמב"ם הל' יסודות פ"ח ט. לקוש ח"ט ע' 179 ואילך.

(16) תשא לב, לד ובפרש"י שם. ובוהר (ח"א נב, ב ואילך. ככו, ב. ח"ב כג, סעי'ב) שעי' חטא העגל חזרה וזהמתו. וראה לעיל ע' 151 הערה 52.

(17) ראה שבת פז, א. הובא בפרש"י תשא לב, ט (אבל ראה תודיה ומה שבת שם).

(9) וראה לשון הו"ח שנעתק בהערה 7.

(10) כן נקראת פרשה זו בחז"ל וד"ח שם ובכ"מ (ראה הנסמן בלקו"ש חט"ז ע' 342 הערה 9).

(11) ריש פרשתנו. וראה ג"כ ד"ה זאת תורת הבית תרפ"ט (בסה"מ קונטרסים ח"א) פ"יא. וראה לקמן סעי' ו.

(12) כי גם זה ש"ש שייכות ממש להשם אל עצם הדבור, הי' ש"השם מקשר הנשמה בגוף, אבל הנשמה עצמה קודם בואה בגוף אינה נקראת בשם כללי' (לקו"ת בהר מא, ג). ועצ"ע.

ובלשון רש"י²¹: משה הוא ישראל וישראל הם משה.

וואס דערפאר האט דער חטא העגל גע'פועלט' א ירידה אין משה, כמחז"ל אויפן פסוק „לך רד — רד מגדוֹל לתך"²². דלכאורה: משה האט דאך נישט געהאט קיין שייכות כלל צום חטא העגל, אפילו נישט אינעם גדר פון „מי שיש בידו למחות", ווארום ער איז דע־מאלט געווען בהר (כפשוטו, ובפרט ועאכו"כ — במצבו ברוחניות). היינט פארוואס זאל דער חטא העגל אנרירן אים?

נאָר ווייל משה איז איין זאך מיט ישראל (ובמילא — גדולתו ניתנה און איז געוואָרן איין זאך מיט גדולת ישראל), האט דער חטא (העגל) און ירידה פון ישראל בדרך ממילא גע־פועלט א ירידה אין משה'ן.

און אט די התאחדות פון משה מיט אידן איז נאָך טיפער ווי זיין התאחדות מיט תורה:

כשם ווי מ'געפינט ביי דער פאר־איינציקונג פון אידן מיט דעם אוי־בערשטן, אז אע"פ אז „אורייתא וקוב"ה כולא חד"²³ (ווי דער פירוש הפנימי²⁴ פון מחז"ל²⁵ „אנא נפשי כתבית²⁶ יהבית", אז דער אויבערשטער האט זיך אליין „נפשי") „אריינגעשריבן" און „אפגעגעבן"²⁷ אין תורה, פונדעסט־וועגן איז די התאחדות פון אידן מיט

די אידן נישט מכפר זיין אויפן חטא העגל, איז „מחני" פון תורה¹⁸?

רש"י¹⁹ איז מבאר²⁰, אז דערמיט האט משה געוואלט באַוואַרענען „שלא יאמרו עלי שלא הייתי כדאי לבקש עליהם רחמים". אבער דער פירוש איז לכאורה נישט גלאַטיק, ווייל פון לשון הפסוק איז משמע, אז מיט דער טענה ותביעה צום אויבערשטן האט משה געוואלט פועל'ן א כפרה אויף חטא העגל און נישט צו באַוואַרענען זיך „שלא יאמרו עלי כו".

אויך ועיקר — ווען עס רעדט זיך וועגן נישט אויספירן, ח"ו, „תשא חטאתם", חטאה גדולה, וואָס פאַר א תפיסת מקום האט באַ משה רעיָא מהימנא וואָס מען וועט זאָגן וועגן עס?

ד. דער ביאור בזה:

משה רבינו איז איין זאך ממש מיט כלל ישראל, ביז אז ס'איז נישט שייך צו אַפטיילן אים פון אידן בכלל ובפרט,

(18) משא"כ להפירוש (רמב"ן אברבנאל ועוד עה"פ. וראה תיב"ע עה"פ. ר"ה טו, ב) שמחני מספר החיים, שרצה לסבול עונשם וכיו"ב. וראה מכילתא לבא יב, א. זח"א סו, ב. קו, א. רנד, ב. זח"ג יד, ב. ואלך. מקומות שצוינו בהערה 14.

(19) עה"פ.

(20) בשמיר פמ"ז שם, „כל התורה שנתת לי . . דבר אל בניי כו' אם הם כלים מה אני עושה בתורתך" — אבל עפ"י אין זו בקשה ותביעה, כ"א הדגשה שבאם ישמיד אותם בדרך ממילא יהי' מחני' (אבל ביפה תואר שם: כל המקומות כו' דבר אל בניי אין להם מקום וצריך להגיהם).

[במהרזו שם, „וכשתשמיד אותם בהכרח שתמחה גם שמם מן התורה, מזה גם שמי שלא דברת עמי רק בשבילם". ועפ"י „מחני נא" היא בקשה נוספת. אבל עדיין צע"ג (ע"ד הקושיא שבפנים): זה ש.תמחה גם שמם מן התורה" הוא תוצאה מהעיקר „שתשמיד אותם": וא"כ למה היתה בקשת משה רק „מחני נא מספרך" — מן התורה. וראה בהעלותך יא, טו.]

(21) חוקת כא, כא.

(22) תשא לב, ז וברשי"י שם. ברכות לב, א. ועוד.

(23) זוהר הובא בתניא פ"ד, רפכ"ג. וראה זח"א

כד, א. זח"ב ס, א. תקו"ז ת"ז (כא, ב), תכ"ב (סד, א). ועוד.

(24) ראה לקו"ת שלח מה, סע"ד.

(25) שבת קה, א.

(26) כ"ה גירסת הע"י שבת שם.

(27) ראה גם תניא פמ"ז.

[ע"ד ווי עס שטייט אין מגיד משרים,
אז דער בית יוסף האט געדארפט זוכה
זיין צו מסירת נפש על קידוש השם³⁴,
נאך צוליב א געוויסער סיבה האט מען
אים מעניש געווען און ער האט בפועל
דערצו ניט זוכה געווען —

וואס אויב ער וואלט אומגעקומען על
קידוש השם וואלט ער ניט געהאט די
מעגלעכקייט צו מחבר זיין דעם שולחן
ערוך שלו כולו³⁵, שממנו תצא תורה

קוב"ה נאך טיפער און העכער דערפון,
וכמחז"ל²⁸ אז „ישראל קדמו" לתורה;

עד"ז (וכתוצאה מזה) איז ביי נשיאי
הדור — וואס (בלשון רש"י²¹) „נשיא
הדור הוא ככל הדור" — אז זייער
התאחדות מיט די אידן פון זייער דור
איז נאך העכער פון זייער התאחדות
מיט תורה —

[און אזוי איז אויך ביי צדיקים בכלל
(וואס „דומים לבוראם")²⁹; אע"פ אז זיי
„גיבן זיך אריין" אין די עניני תורה³⁰
וואס זיי לערנען ובפרט זייערע חידושי
תורה³¹, קומט דאס אבער ניט צו זייער
פאראייניקונג מיט אידן, ובפרט די
וואס האבן צו זיי א שייכות (ובמילא
אחריות) מיוחדת, עניי עירך, בנים
ותלמידים כו' (בלשון הפסוק³²: הנפש
אשר עשו)].

ה. דאס איז אויך דער ביאור אין
בקשת משה, „מחני נא מספרך" און דער
טעם וואס ער האט איינגעשטעלט זיין
עצם מציאות ווי זי איז פארבונדן מיט
תורה צוליב (אויך) די עושי העגל:

וויבאלד אז די התאחדות פון משה
מיט אידן איז נאך העכער פון זיין
התאחדות מיט תורה, דערפאר איז די
תוצאה דערפון געווען אין ביידע
ענינים:

(א) אז אויך זיין מסירת נפש פאר
אידן³³ איז פריער און העכער פון זיין
מסירת נפש אויף תורה.

(34) ריש פרשתנו. ועד"ז ר"פ בראשית סדיה
הלא לך למנדע. פ' אמור ד"ה אח"כ פ' ל. פ' ברכה
ד"ה אור ליום א'. ובכ"מ.

(35) שהרי סינן חיבור ד' חלקי השו"ע בשנות
שט"ז-שכ"ג (כמ"ש הב"י בסוף כ"א מחלקי השו"ע
(נעתק בדפוס ראשון)) — סמוך לסוף ימיו; ואילו
בשורת המגיד שיוכה לקדושה ה' קודם עלייתו
לא"י (ראה במגיד משרים שם פ' בראשית תצוה
וברכה הנ"ל), והב"י עלה לא"י בשנת רצ"ו.

[ומ"ש בפ' ברכה (בהמשך ללאו"ך לאתקדא בא"י
כו"י), ואו"ך למגמר חיבורא דילך, הרי מסיים שם
„דאקריא בית יוסף" — ב"י על הטור. וכ"מ מהא
שאמר „למגמר חיבורא דילך, והשו"ע משמע בכ"מ
שהתחילו לכתוב לאחר שיעלה לא"י (משא"כ הב"י
שהתחילו בשנת רפ"ב בחו"ל, כמ"ש בסוף ספרו ב"י
לטחור"מ)]. ואכ"מ.

זיע העירוני אשר ב.אזהרות ותקונים וסיגים
שבתחלת הספר. פ' בשלח ד"ה אור ליום שבת י"א
שבת — מפורש שיוכה לקדושה לאחר שיגמור „כל
חיבוריך (ופרושיך) ופסקיך . . ולהדפיסם ולפשטם
בכל גבול ישראל" — וא"כ נכלל גם השו"ע. ובפרט
עמפשי"ש שם בפ' צו (סדיה אור ליד ניסן); חיבורא
דילך מלבד השם הראשון שאמרתו לך שיקרא בית
יוסף עוד יקראן שולחן ערוך.

אלא שאין בזה סתירה להמבואר בפנים השיחה, כי
בפשטות, בשורות השונות מהמגיד להב"י (במשך
שנים רבות) שיוכה לאיתקדא על קדושה כשכר
עבודתו בתנאים שונים; לאחר שיעלה לא"י;
כשיגמור חיבור הב"י. כשיגמור כל חיבוריו ועוד —
אינן בשורה אחת (שפעם אמרה בפרטיות ופעם
בקיצור)

— שהרי פשוט שבמשך השנים היו כריכ שינוים
בדרגות ובמצבו של הב"י (ועד לשינוי העיקרי
בנדרו — שניטלה ממנו הזכות להשרף על קדושה)

(28) ב"ר פ"א. ד. תנא דבי אליהו רבה פי"ד.

(29) רות רבה פי"ד. ג. ב"ר פס"ז. ה. ועוד.

(30) כמשנ"ת כמ"פ (לקושי ח"ז ע' 423. ועוד)
במ"ש כ"ק אדמו"ר מהורשיב נ"ע לפני הסתלקותו:
א"ר ג"י אין הימלא און די כתבים לאז איך אייר.

(31) להעיר ממחז"ל (ע"ז יט, א) — כנ"ל בפנים
— שתורתו נקראת על שמו.

(32) לך יב, ה וברשי"ש. סנהדרין צט, ב. ועוד.

(33) ראה במקומות שצויינו לעיל סוף הערה 18.

מונע³⁹), איז משה'ס בקשה און תביעה: „מחני נא מספרך” — פון תורה; דאָ מאַלס שטייט בגלוי, בלי לבוש כלל משה'ס עצמיות'דיקע התאחדות מיט אידן, און דורך דעם — דער יחוד פון אידן מיט קוב"ה וואָס איז העכער פון דער התאחדות מיט תורה, וואָס מצד דער התאחדות קומט די כפרה⁴⁰ אפילו אויפן חטא העגל (און דאָס פאַרבינדט זיי דערנאָך צוריק אויך מיט תורה).

ו. ע"פ כהנ"ל וועט מען אויך פאַר-שטיין די שייכות פון בקשת משה „מחני” צו „ואתה תצוה”:

אַט די התאחדות פון משה'ן מיט אַלע אידן וואָס איז נאָך העכער פון תורה (וואָס דריקט זיך אויס אין דער בקשה „מחני נא מספרך”), ווערט אַרויסגע-בראַכט אין דעם⁴¹, „ואתה תצוה את בני ישראל”, וואָס איינער פון די פירוש'ים אין דעם איז: „ואתה” — די עצמיות פון משה'ן — איז מקשר ומחבר („תצוה” לשון צוותא וחבור⁴²) אַלע אידן צוזאַמען אין איין מציאות.

והוראה לכל ישראל, אַעפ"כ איז דאָס אַן ענין של עונש, ווייל ווי הויך ס'איז דער עילוי אין תורה, קומט עס אַבער נישט צו מסנ'פ על קידוש השם⁴³, וואָס דאָס איז מסנ'פ ווייל מ'איז אַ איד⁴⁴ און אַז מען זאָל זיין אַן איד — איינס מיט השם].

(ב) די התאחדות (ובמילא — די מסירת נפש) איז מיט (און פאַר) יעדער אידן, אין וואָס פאַר אַ מצב ער זאָל נאָר זיין (אפילו די עושי העגל), וויבאַלד דאָס איז העכער פון תורה, ווערט עס נישט בטל דורכדעם וואָס אַ איד איז אַפגעריסן פון תורה, כמחז"ל⁴⁵, „אַעפ" שחטא ישראל הוא”.

און דאָס איז אויך דער פירוש אין „אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך גר”:⁴⁶ אויב דער חטא העגל איז אַזוי חמור אַז תורה גיט נישט קיין אַרט אויף „תשא חטאתם” (השם וואָלט מכפר געווען נאָר תורה איז כביכול תובע און

ובהכרח שיהיו שינויים גם בשכרו (בהתאם לדרגת עבודתו),

כי אם שכל בשורה היא שכר לפי עבודתו או, והרי כ"כ דרגות במסנ'פ ובמסנ'פ על קדוּשָׁה — (ראה פסחים נ, א הרוגי לוד. הקדמת תקי"ז י, ב). ע"ה שליט, ד"א ועוד), ולאידך — כ"כ דרגות בחזרת ובמצב הב"י,

ולפעמים היתה עבודתו במסנ'פ וקדוּשָׁה נעלית על תורתו ולפעמים להיפך.

(36) ראה בכ"ז אהיה אחרי (כרך ב) ע' תקמט. דרושים ליוהכ"פ (אהיה דברים כרך ה) ע' בקל"ח. (37) וכמו שמצינו ענין המסנ'פ על קידוש השם אפילו בקל שבקלים (תניא ספ"ח) שנפרד ר"ל מכל התורה. וראה סה"מ תרנ"ט ע' יג) שהכח למסנ'פ בא מזה שנשי שרשן למעלה מן התורה. וראה בארוכה (במעלות מסנ'פ על קדוּשָׁה — על כל התורה) שער האמונה בתחלתו. ס' הליקוטים לספרי הע"צ ע' מס"ז (ע' תתצ ואילך), ושי"ן.

(38) סנהדרין מד, רע"א (וברשי שם: עדיין שם קדושתם עליהם). וראה המשך תער"כ ח"ג ע' ארנב ואילך. ובכ"מ.

39) ע"ד מחז"ל (פסיקתא דר"כ פ' שובה. י"ש יחזקאל יח, ד. י"ש תהלים מזמור כה. וראה ירושלמי מכות פ"ב ה"ז). שאלו לתורה חוטא מה ענשו כ"י שאלו להקב"ה כ"י אמר יעשה תשובה ויתכפר ל"י. וראה לקו"ש חיד' ע' 1152 ובהערה שם. (40) עפ"י יש לפרש (בפנימיות הענינים) מענה הקב"ה למשה (תשא שם, לג). „מי אשר חטא לי אמתנו מספרי” להפירוש שקאי על ספר התורה (וכקושיית הרמב"ן) — שיש בזה גם ענין למעלותא, שנמשך להחוטאים הכפרה שלמעלה (מכפרת) התורה („ספרי”).

(41) ע"ד הידוע (המשך תער"כ שם ע' אהת. ועוד) בענין התשובה, שאף שהיא למעלה מן התורה (שלכן כנחה למלאות מה שנחסר בלימוד ה) תורה (כ"י), הנה זה גופא נתגלה בתורה דוקא.

(42) תו"א פרשתנו פכ, א. סד"ה זאת תורת הבית הגיל. ד"ה וקבל היהודים (תרפ"ז) בסה"מ תרפ"ז ותישיא פ"ד.

געווען דורך אהרן, היינט פארוואס איז דער אנזאג „ויקחו אליך“ (צו משה'ז)⁴⁹? שטייט אויף דעם דער ביאור⁵⁰: אהרן מצד עצמו איז פועל⁵¹ אויף אידן וועלכע זיינען „נרות“, וועלכע (זיינען מוכן) לייכטן מיט „נר מצוה ותורה אור“⁵² — עובדי ה'; אבער דורך דעם וואס „ויקחו אליך שמן גוי“ — צו משה'ן, וואס ער איז מצוה ומחבר אלע אידן (כנ"ל) — ווערט דאס אייפגעטאן אין אלע אידן („אפילו הפשוטים ביותר“⁵³), זייער עצם שבנפשם ווערט נתגלה⁵⁴.

ז. עפ"ז וועט מען אויך פארשטיין די שייכות פון „ואתה תצוה“ צום תוכן פון כללות הסדרה (וואס דערפאר ווערט ניט דערמאנט שמו של משה אין דער גאנצער סדרה):

איז דעם גאנצן סיפור וועגן כהונת אהרן ובניו אין דער סדרה איז מודגש, ווי דאס דארף געטאן ווערן דורך משה'ן דוקא. ווי עס שטייט אויך גלייך בהתחלת הענין⁵⁵ „ואתה הקרב אליך את אהרן גוי' לכהנו לי“, „ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך גוי“; ועד"ז איז דער גאנצער חינוך לכהונה פון אהרן ובניו דורכגעפירט געווארן דווקא דורך משה, ווי דערציילט בארוכה אין דער פרשה

מצד די מדריגות פון משה וואס זיינען פארבונדן מיט א „שם“ — וואס דאס איז כולל אפילו יחידה שבנפש, וואס איז איינער פון די „חמשה שמות נקראו לה“⁴³ (די נשמה) — דערגרייכט מען די גילויים שלמעלה, וואס זיינען ניט העכער פון תורה (ווארונג „כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה“⁴⁴); און דערפאר קען מען מצד דער מדרגה ניט אויפטאן דעם צוואה וחיבור וואס נעמט ארום אלע אידן בשווה.

דוקא „ואתה (תצוה)“, די עצמיות פון משה וואס איז העכער פון שם ותואר (דער עצם הנפש וואס ווערט ניט נתפס אין די „חמשה שמות“), וואס פארבינדט זיך מיט'ן „אתה“ העיקרי והאמתי „אתה“ שלמעלה, עצמותו ומהותו ית'⁴⁵ (וואס באמת לאמתתו איז דוקא נאר אויף עצמות שייך זאגן „אתה“⁴⁶, לשון נוכח, ושם שמים שגור בפי כל'⁴⁷) — פועל'ט דעם „תצוה את בני“⁴⁸, דעם צוואה וחיבור פון אלע אידן — אפילו די עושי העגל⁴⁸ — אין איין מציאות.

און דאס איז אויך דער קשר פון „ואתה תצוה“ צום המשך הציווי „ויקחו אליך שמן גוי' להעלות נר תמיד“ — דלכאורה: די העלאת הנרות איז דאך

(49) כקושיית המפרשים.

(50) ד"ה זאת תורת הבית שם פ"א. ולהעיר ג"כ מדיה וקבל היהודים הנזיל ע"ד משה רע"א מהימנא (ע"ש באורד).

(51) ע"י עבודתו בהעלאת הנרות, שובינא דמטרוניא — אף שבכלל מדתו „איהב את הבריות“ (אבות פ"א מ"ב).

(52) משלי ו, כג.

(53) ד"ה זאת תורת הבית שם. וראה אוה"ת הנזיל (הערה 48).

(54) ראה תניא ספ"ח.

(55) כת, א"ב.

(43) ב"ר פי"ד, ט. דבר פ"ב, לו.

(44) רמב"ן בפתיחת פי' עה"ת, ע"פ זח"ב פז, א.

(45) ראה סד"ה זאת תורת הבית שם.

(46) כי „כל הנמצאים . . . לא נמצאו אלא מאמתת המצאו ואם . . . (ש)הוא אינו מצוי אין דבר אחר יכול להמצאות“ (רמב"ם בתחלתו).

(47) ראה תירא יד, ב. ד"ה חכמות בחוץ תרצ"ד (בסה"מ קונטרסים ח"ב) פ"ב. ובכ"מ.

(48) להעיר גם מאוה"ת פרשתנו (ע' א'תקנא) בפי' „ואתה תצוה“ — „שתקשר ותחבר . . . ב' שמות הוי' . . . להיות יגיה חשכי של דורות האחרונים דבחי עקביים“.

— וואס איינער פון די ביאורים בזה איז
(ע"ד הנ"ל בענין נרות המנורה):

אהרן הכהן מצד עצמו, איז ענינו
כהונה וקדושת המשכן, ובמילא וואלט
אויך זיין עבודת הכהונה געהאט א וויר-
קונג (בעיקר) נאך אויף „עובדי ה'“ וואס
האבן א גלוידיקע שייכות צום (מנורת
ה)משכן ומקדש: דורך דעם אבער וואס
„ואתה“⁵⁶ (משה) הקרב אליך את אהרן
אחיך גוי' לכהנו לי“, איז כהונת אהרן
באופן אז עס טוט אויף אין אלע אידן
(„אפילו הפשוטים ביותר“).

און דאס איז אויך פון די טעמים וואס
גלייך נאך חינוך אהרן שטייט⁵⁷ דער
צייוי אויפן „מזבח מקטר קטורת“⁵⁸ —
דלכאורה האט דער ציווי אויף עשיית
מזבח הפנימי געדארפט שטיין פריער
אין פ' תרומה צוזאמען מיטן ציווי אויף
אלע כלי המשכן (כולל דעם מזבח
החיצוני)⁵⁹ —

נאך ווייל אט דער ענין (אז כהונת
אהרן דארף זיין פארבונדן מיט אלע
אידן) דריקט זיך אויך אויס אין דעם
ענין הקטורת⁶⁰, וכמחז"ל⁶¹ אז „כל
תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה
תענית שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה

הכתוב עם סממני קטורת“ (ע"ד ווי
גערעדט פריער, אז משה האט זיך מוסר
נפש געווען אפילו פאר די עושי
העגל)⁶².

און בפרט קומט דאס ארויס בגלוי אין
עבודת הקטורת פון יוהכ"פ⁶³, ווי עס
שטייט בסיום וחותם הסדרה: וכפר
אהרן על קרנותיו גוי' אחת בשנה יכפר
עליו לדורותיכם⁶⁴ גוי'.

ה. דערפון האט מען אויך א הוראה
נפלאה אין עבודת ה':

אזוי ווי משה רבינו איז געווען גרייט
צו מוותר זיין אויף אן ענין הכי נעלה
ועיקרי שבו (זיין פארבונדן מיט תורה)
צוליב אידן, און אפילו פאר עושי העגל
— וואס דאס איז נאך מער ווי „ואהבת
לרעך כמוך“⁶⁵: דער „כמוד“ פון משה'ן
איז דאך תורה, זיין גאנצע מציאות איז
געווען דורכגענומען מיט תורה; איז
משה געווען גרייט צו מוותר זיין אויף
דעם כדי צו זיין אינאיינעם⁶⁶ מיט אידן
— כולל וועלכע זיינען געווען אפגע-
ריסן ר"ל פון תורה;

(62) ושייך זה למזבח הפנימי — כי ענינו של
מזבח הפנימי הוא עצמיות פנימיות הלב, כחי' יחידה
שבנפש (ראה לקו"ש ח"ב ס"ע 675 ואילך, ושי"ן)
שבזה כל ישראל שווין.

(63) וראה בארוכה לקו"ש חיי"ט ע' 302 ואילך.
ועיי"ש שו"ל שלכן ביוהכ"פ דוקא מחירים להתפלל
עם העבריינים (טוש"ע ודאדע"ז ארח ר"ס תרי"ט).
(64) להעיר גם מתחלת הסדרה (כו, מא)
„לדורותם“. וראה אהיה"ל הנ"ל.

(65) קדושים יט, יח.
(66) ראה ע"ח של"ב פ"ב „ניצוצין של משה בסוד
.. שחת עמך .. ע"כ טרח בעבורם כ"כ ומת במדבר
בעבורם כי רצה לתקנם“. וראה ש' הפוסקים בפ'
שמות בארוכה.

(*) להעיר מדברים רבה פ"ב, ט. זח"ב קנז,

טע"א.

(56) כמו „ואתה תצוה“.

(57) לאחר הציווי על קרבן תמיד. ולהעיר מד"ה
זאת תורת הבית שם, שהענין ד„גד תמיד“ (למעלה
משינויים) נעשה ע"י משה דוקא, ע"ש.

(58) ל, א ואילך. — ועי' המבואר בפנים מובן
הקשר בין תחלת הסדרה וסיומה (דנעוץ תחלתו
בסופו).

(59) כקושיית המפרשים (רמב"ן, ספורנו ועוד
שם).

(60) גם להעיר דקטרת הוא לשון קשר
והתקשרות (ובצורו המור סוף פרשתנו: ומקשר
הדברים התחבונים בעליונים כו'), ע"ד „תצוה“
(כגיל בפנים).

(61) כריתות ו, ב.

ההוראה מכ"ז ווי עס דארף זיין
בעבודת כאו"א: ס'איז ניט גענוג וואס
מ'האט אהבת ישראל, און צו יעדער איד
(אין וואס פאר א מצב ער זאל נאר
זיין)⁶⁸, און די אהבה איז „כמודך“ — נאר
עס מאנט זיך מסירת נפש פאר א צווייטן
אידו, און פאר יעדער אידו, וואס דארף
זיך אויסדריקן אין „אוהב את הבריות
ומקרבן לתורה“⁶⁹.

(משיחת ש"פ תצוה תש"מ)

עד"ז האט ער אלס רעיא מהימנא⁶⁷,
געוואלט און געגעבן כח יעדער אידן
ובכל זמן ומקום ער זאל זיך אזוי אויפ-
פירן:

און דאס איז טענות: אויב עס וועט
ניט זיין ח"ו „תשא חטאתם“ (ובמילא —
„אשר חטא לי אמחנו מספרי“) און ער
וועט בלייבן „בספרך“, יאמרו עלי שלא
הייתי כדאי כו' ווארום ער האט זיך ניט
געוואלט מוסר נפש זיין ביז מחני
מספרך — און מען וועט זיך אפּלערנען
פון דעם לדורי דורות!

(68) ראה בארוכה קונטרס אהבת ישראל. לקו"ש

ח"ז ס"ע 216 ואילך. וש"נ.

(69) אבות פ"א מ"ב. וראה בארוכה לקו"ש שם ע'
220 ואילך.

(67) ראה תניא רפ"ב.

תצוה ב

לערנט מען אָפּ דעם דין — איז ניט מובן: רש"י אליין האָט שוין געזאָגט, אַז מ'לערנט דאָס אָפּ פון דעם פריערדיקן פסוק?

ב. דער רא"ם איז מסביר, אַז פון פריערדיקן פסוק לערנט מען נאָר בנוגע די ששה בגדים וועלכע ווערן דער-מאָנט אין די פסוקים ביז דאָרטן — חושן אפוד מעיל כתונת מצנפת ואבנט — אָבער ניט בנוגע די צוויי בגדים (ציץ ומכנסים) וועלכע זיינען פריער ניט דערמאָנט; און דעם דין (אָז ווען ס'פעלט ציץ אָדער מכנסים איז מען חייב מיתה); לערנט מען אָפּ פון דעם (צווייטן) פסוק „ולא ישאו עון ומתו“, וועלכער שטייט נאָך צוויי אויף ציץ ומכנסים.

ולכאורה קען מען אַזוי מדייק זיין פון די שינויי הלשונות בפרש"י:

אין פריערדיקן פסוק זאָגט רש"י „הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו“, משא"כ אין דעם פסוק זאָגט רש"י „מחוסר בגדים“ סתם — ווייל פון פריערדיקן פסוק ווייס מען (לפרש"י) נאָר וועגן „בגדים הללו“ — די וועלכע ווערן פריער דערמאָנט; אָבער ביים צווייטן פסוק איז רש"י סתם „משמש מחוסר בגדים“, א „מחוסר“ פון איינעם פון בגדים (אלע שמונה בגדים) איז חייב מיתה.

עפ"ז איז אָבער ניט פאַרשטאַנדיק לאידך גיסא: וויבאַלד אַז עס שטייט אין

א. די פרשה אין אונזער סדרה פון עשיית ולבישת בגדי כהונה פאַר-ענדיקט זיך מיטן אַנזאָג „והיו על אהרן ועל בניו כבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקודש ולא ישאו עון ומתו“, איז רש"י מעתיק דעם וואָרט „ומתו“ און איז מפרש: „הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים במיתה“.

פרעגן מפרשים: לויט פרש"י האָט מען שוין פריער געלערנט, „וה' על אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל הקודש לפני ה' ובצאתו ולא ימות“, ולא ימות — מכלל לאו אתה שומע ה', אם יהיו לו לא יתחייב מיתה, הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים — פאָרוואָס דאָרף מען נאָכאָמאַל לאָזן הערן („הא למדת“) דעם זעלבן דין?

לולא פירוש רש"י ביים צווייטן פסוק, וואָלט מען געקענט לערנען אַז דער פסוק חזר'ט עס איבער נאָכאָמאַל נאָר בכדי צו מוסיף זיין אין דעם חומר הענין, ע"ד ווי מען געפינט בכ"מ, אַז די תורה חזר'ט איבער מער ווי איין מאל דעם זעלבן איסור וואָהרה „לעבור עליו בב' לאוין“ וכיו"ב.

רש"י זאָגט אָבער דאָ בפירוש „הא למדת“ — דוקא פון דעם (צווייטן) פסוק

(1) פרשתנו כה, מג.

(2) כ"ה בדפוסים שלפנינו. אבל בדפוס ראשון שני ובתי רש"י שתח"י „חייב מיתה“ (וכן הועתק ברמב"ן שבהערה 8 וברא"ם כאן).

(3) כ"כ מהם הובאו ונסמנו לקמן.

(4) שם, לה.

(5) ראה פרש"י תשא לד, כג, צו ו, ו. שמיני יא,

מד. אמור כג, לא. ועוד.

(6) עה"פ כאן (וכן בשפ"ח). וראה בארוכה

בפירושו פרשתנו שם, לה.

(7) פרשתנו שם, ד.